DON BOSCO ÉS A SZÜRKE KUTYA

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez a foglalkozás Don Bosco rendhagyó életén keresztül mutatja meg a diákoknak, hogy a hivatás nem egy távoli, elérhetetlen eszmény, hanem egy nagyon is gyakorlatias válasz a világ bajaira. Az óra íve a látványostól a belső tartalom felé vezet be, a bűvészinas játékával kezdünk, ami itt nem csupán szórakozás, hanem egyfajta pedagógiai híd – pontosan úgy, ahogy Don Bosco is a trükkjeivel nyitotta meg a bizalmatlan utcagyerekek szívét. Ezzel azt üzenjük a diákoknak, hogy a derű és a figyelem az első lépés minden értékes kapcsolathoz.

Ahogy haladunk előre, a fókuszt a belső fegyelemre és a biztonságra helyezzük. Margit mama időmérlegével rávezetjük a fiatalokat arra, hogy a mindennapi apró döntéseik építik a jövőjüket, a szürke kutya rejtélyes története pedig segít nekik felismerni a saját életükben jelen lévő láthatatlan védőhálókat. Az óra az oratórium 2.0 közös megtervezésével folytatódik, ahol a diákok a hagyományos szalézi pilléreket – az otthont, az iskolát, a templomot és a játszóteret – töltik meg modern tartalommal. Itt döbbenhetnek rá, hogy a biztonság fészke nem egy épület, hanem az a közösség, amit ők maguk alkotnak itt és most.

A foglalkozás végén a szerszám, a toll és a mosoly szimbólumai segítenek abban, hogy a tanultak ne elvont gondolatok maradjanak, hanem konkrét elhatározássá érjenek a következő hétre. Így válik a hivatás témája élő tapasztalattá: a diákok megtanulják, hogy a saját képességeikkel ők is lehetnek valaki más számára a „Szürke kutya” – a váratlan segítség és védelem a bajban.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10-12 perc, ceruza, kétszázas forint érme

Első változat: A bűvészinas (Don Bosco bűvészmutatványokkal és kötéltánccal gyűjtötte magához a gyerekeket). Egy önkéntes diákot kivezetünk a teremből. Amíg kint tartózkodik a folyosón, a többiekka videó segítségével megtanulnak elméletben egy érme eltüntetős bűvésztrükköt (youtube.com).

A videó megtekintését követően behívjuk az önkéntes tanítványt, majd az osztálynak, vagy egy kiválasztott kis csoportnak pontosan 2 perc áll a rendelkezésére, hogy megtanítsa a trükköt a tanítványnak. A második perc letelte után a tanítványnak az osztály előtt be kell mutatnia, mit tanult.

Reflexió és beszélgetés:

- Milyen volt tanítani? Türelmesek voltatok, vagy sürgettétek a társatokat az időkeret miatt?
- Hogyan reagáltatok, amikor láttátok, hogy nem megy neki elsőre? Nevettetek, vagy próbáltatok segíteni?
- Szerintetek mi kell ahhoz, hogy valaki szívesen tanuljon tőletek? Elég a tudás, vagy kell hozzá valami más is?
- Miért fontos a szórakoztatás vagy a játék a komoly dolgok előtt (pl. matekóra vagy hittan előtt)?
- Hogyan változik meg a kapcsolatod egy tanárral vagy felnőttel, ha tudod róla, hogy őt is érdeklik azok a dolgok, amik téged (zene, sport, játékok)?

Rövid megjegyzés: Don Bosco korának Torinójában a gyerekek féltek a tekintélytől és a büntetéstől. A bűvészkedés és a kötéltánc számára nem öncélú mutatvány volt, hanem egy híd. Ezzel a híddal érte el, hogy a gyerekek ne bizalmatlanul, hanem barátként tekintsenek rá. Az óra további részében azt nézzük meg, hogyan építette tovább ezt a bizalmat egy egész életen át tartó hivatássá.

Második változat: „Aki alszik, nem fog halat”

Időkeret, eszközök: 10-12 perc, toll, írólap

Ez a gyakorlat Don Bosco édesanyjának, a gyerekek által csak Margit mamának nevezett asszonynak a bölcsességére épít. Ő volt az oratórium lelke, aki józan paraszti ésszel és szigorú, de szerető következetességgel segítette fia munkáját.

Don Bosco édesanyja, Margit mama gyakran mondogatta, hogy aki alszik, nem fog halat. Ez a mondás nem a pihenés ellen szólt, hanem a lehetőségek elszalasztása ellen. Azt tanította a fiúknak, hogy az idő Isten ajándéka, és rajtunk múlik, hogy alkotunk-e belőle valamit, vagy hagyjuk kifolyni a kezünkből.

Egyéni gyakorlat: Az időmérleg (4 perc)

Kérjük meg a diákokat, hogy hajtsanak félbe egy lapot, bal oldalra az időnyelő tevékenységeket, jobb oldalra az életet adó célokat rögzítsék.

Bal oldal – időnyelők: írj le három olyan tevékenységet, amire az utóbbi héten túl sok időt szántál, de valójában nem épített téged, nem tett boldogabbá, vagy csak elment vele az idő (pl. céltalan görgetés, halogatás, felesleges viták).

Jobb oldal - életet adó célok: írj le három olyan dolgot, amire több időt kellene szánnod, hogy közelebb kerülj a céljaidhoz, a hivatásodhoz vagy ahhoz az emberhez, aki lenni szeretnél (pl. egy hobbi elmélyítése, segítség valakinek, tanulás, csend/ima).

Páros megosztás és reflexió (4 perc)
Forduljatok a padtársatokhoz, és beszéljétek meg a következőt: ha napi csak egy órával kevesebbet töltenél az időnyelőkkel, és azt az órát valami értékesre fordítanád, mit tudnál létrehozni egy hónap alatt?

- Megtanulnál egy dalt gitáron?
- Kifutnál a világból (edzés)?
- Helyrehoznál egy megromlott kapcsolatot?
- Mélyítő reflexiós kérdések (plenáris beszélgetés):
- Szerintetek miért nehezebb elkezdeni a halászatot (a hasznos munkát), mint hagyni magunkat aludni (a kényelemben maradni)?
- Margit mama szerint a munka is imádság. Egyetértetek ezzel? Lehet-e egy asztalosmunka vagy egy szoftverkód írása szent dolog?
- Don Bosco éjjeleket dolgozott át a fiúkért. Mi adhat egy embernek ekkora energiát, hogy ne a saját kényelmét nézze?

Rövid megjegyzés: A hivatás nem a semmiből bukkan fel. A mindennapi kis döntéseinkben dől el.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, szivacslabda/kisméretű plüssfigura vagy bármilyen puha tárgy

A láthatatlan testőr – bizalom és védelem: A diákok körben állnak. Egy önkéntes középre megy, ő becsukja a szemét. A többieknek az a feladatuk, hogy a kiválasztott puha tárgyat dobálják egymásnak halkan, minél kisebb zajjal. Amikor a tanár jelt ad, a középen állónak meg kell mutatnia, szerinte kinél van a labda.

Reflexió

- Milyen érzés volt csukott szemmel lenni?
- Mennyire bíztál abban, hogy a többiek vigyáznak rád?
- Ki a te „védőhálód” a mindennapokban?

Forrásszöveg felolvasása (*Grigio, Don Bosco négylábú őrangyala*, szaleziak.hu)

„Az 1850-es években Don Bosco gyakori támadások áldozata lett, és ezekben az években kezdett megjelenni ez a kutya, mindig védve az ifjúság szentjét. Hogy ki volt ez a kutya, aki nem evett, mindig a legjobbkor jelent meg, anélkül, hogy hívták volna, és eltűnt, anélkül, hogy az ajtót kinyitotta volna? Don Bosco is gyakran kérdezte magától... De soha nem lehetett más választ adni a kérdésre, csak azt, hogy egy rendkívüli eszköz volt Isten kezében.

Akik látták, megpróbálták leírni a külsejét. Carlo Tomatis leírásából tudjuk, hogy »majdnem olyan volt az alakja, mint egy farkas, hosszú pofája volt, egyenes fülei, szürke volt a szőre, és egy méter magas volt.« Tényleg egy tekintélyt parancsoló kinézetű kutya volt.

Don Bosco azt írta, hogy 1866-ban látta utoljára a Szürkét, aztán rejtélyes módon eltűnt, hogy 1883-ban ismét megjelenjen, amikor Don Boscónak sötétben, sárban, nehéz úton kellett gyalogolnia. Mikor az egyre gyengébb látási viszonyok miatt Don Bosco lassan már azt sem látta, hova lép, hirtelen előbukkant egy régi jó barátja, a híres Szürke, akit már jó évtizede nem látott."

Kérdések a csoporthoz:

- Don Bosco a legnehezebb helyzetekben nem volt egyedül. Szerintetek ki vagy mi lehetett ez a kutya? (Jelképezheti a barátságot, a gondviselést vagy a bátorságot).
- Volt már olyan az életedben, hogy váratlan helyről kaptál segítséget, amikor szorongattak?

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 18-20 perc, csomagolópapír, filctollak, nagyobb méretű kartondoboz, post-itek, forrásszövegek (Don Bosco, in A szentek élete, szerk. Diós István, Budapest, Szent István Társulat, 2009., archiv.katolikus.hu)

A biztonság fészke – oratórium2.0: Don Bosco oratóriuma lényegében egy 4 az 1-ben második otthon: olyan „otthon, iskola, templom és játszótér" egyben, ahol a fiatalok szeretetben, közösségben és vidámságban fejlődhetnek becsületes emberekké és jó keresztényekké. Ahogy a Szürke kutya megvédte Don Boscót a sötét utcákon, úgy kell az oratóriumnak megvédenie a fiatalokat a világ veszélyeitől. A csoportok feladata, hogy a forrásszövegek alapján tervezzenek meg egy-egy „védelmi vonalat".

Egy nagyobb kartondobozt helyezünk a tanári asztalra, a doboz négy oldalára pedig a csoportok neveit írjuk fel nyomtatott nagy betűkkel: MŰHELY, JÁTSZÓTÉR, KÁPOLNA, OTTHON.

A csapatok a csomagolópapírra összegyűjtik a terveiket 8 percben, majd közülük kiválasztanak egy szóvivőt, a többiek pedig körbejárnak a teremben, és meghallgatják egyenként 2-2 percben a másik három csapat szóvivőjét, aki bemutatja a látogatóknak, hogy a csapatuk a feladatvégzés során mire jutott.

A sétálók személyes extra feladata, hogy keressenek minden terven egy olyan részletet, ami szerintük leginkább a védelmet nyújtja egy mai fiatalnak. Ezeket a gondolatokat 1-1 post-itre felírva ráragasztják a tanári asztalon található doboz megfelelő oldalára.

Csoportmunka:

1. csoport: MŰHELY – Védelem a céltalanság ellen

Forrás: „Alkalma nyílt sorban megismerkedni a szabó, lakatos, asztalos mesterséggel. (...) Egyik műhelyt a másik után állította föl, hogy a növendékek mesterséget is tanulhassanak, s ha az ő keze alól kikerülnek, becsületes munkásemberként élhessenek."

Feladat: A tudás biztonságot ad. Milyen mai műhelyeket építenétek, amik megvédik a fiatalokat a munkanélküliségtől vagy a kiszolgáltatottságtól? (pl. digitális biztonság, szakmai mentorálás).

2. csoport: JÁTSZÓTÉR – Védelem a magány ellen

Forrás: „Amikor pedig látta, hogy hallgatói fáradnak vagy unatkozni kezdenek, egy anyjától tanult történettel vagy bűvészmutatvánnyal szórakoztatta őket. [..] Don Bosco kibérelt egy rétet, ahol felügyelete alatt szabadon játszhattak a fiúk."

Feladat: A játék összeköt. Hogyan lehet a szabadidőt úgy megszervezni, hogy az láthatatlan védőhálóként működjön a kiközösítés és a magány ellen?

3. csoport: KÁPOLNA – Védelem a belső félelmek ellen

Forrás: „Visszahívta, s mise után megtanította a keresztvetésre, és beszélt neki a Teremtőről, aki életünk végső célja is. [...] Nem veréssel, hanem szelídséggel és szeretettel teheted ezeket barátaiddá. Tanítsd meg őket a bűn utálatosságára és az erény szépségére!"

Feladat: A szelídség ereje. Hogyan segíthet a spiritualitás (pl. csend, ima, közös értékek) abban, hogy a fiatalok belső békére leljenek a farkasokkal teli világban?

4. csoport: OTTHON – Védelem az otthontalanság ellen

Forrás: „Margit mama ettől fogva haláláig az összes fiú édesanyja is lett. (...) Az oratóriumból lassan éjszakai menedékhely is lett, mert egyre több olyan fiú jelentkezett, akiknek semmifajta szállása sem volt. Don Bosco megosztotta velük a házat."

Feladat: Az otthon melege. Hogyan válik egy közösség olyan hellyé, ahol mindenki biztonságban érezheti magát, bármilyen háttérből érkezzen is?

Tanári lezárás a feladat végén: összekötjük a csoportmunkát a forrásszöveg és Don Bosco víziójának lényegével:

- Nézzünk erre a házra a táblán! Amikor Don Bosco bérbe vette a Pinardi-fészert, az csak egy düledező épület volt. De ő beleépítette Margit mama jóságát, a saját bűvésztrükkjeit, a kápolna csendjét és a műhelyek munkáját.
- Ez a ház nem téglából épült, hanem bizalomból. Ahogy a Szürke kutya váratlanul ott termett a sötétben, úgy válik ez az oratórium is láthatatlan testőrré.
- Mindeközben vegyétek észre: ezt a házat ma ti terveztétek meg. Ez azt jelenti, hogy a biztonság fészke nem egy épület valahol Olaszországban, hanem az a közösség, amit ti alkottok itt, a teremben, amikor figyeltek egymásra.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15 perc, írólapok, projektor a kérdésekkel

Ki az én Szürkém? – Én kinek lehetek a Szürkéje?

Feladat:

- Don Bosco sokféle tudását (szakács, zenész, bűvész) használta a gyerekek körül. Írd össze a saját képességeidet! Mi az, amiben te jó vagy, és amire mások támaszkodhatnak?
- Ahogy a titokzatos kutya váratlanul megjelent a bajban, te hogyan tudnál a saját képességeiddel váratlan segítség lenni valakinek?
- A forrás szerint Don Bosco szelídséggel és szeretettel formálta barátokká a nyughatatlan, belső viharokkal küzdő fiatalokat. Volt már olyan, hogy erőszak helyett kedvességgel oldottál meg egy vitát? Mit éreztél ekkor?

Példa: „Jó vagyok matekból, ezért segíthetek annak, aki lemaradt (védelem a bukás ellen).”

Példa: „Jól tudok hallgatni, ezért mellette állhatok annak, akit bántanak (védelem a szomorúság ellen).”

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 6-8 perc, a 35 mondást tartalmazó, előre felvágott cetlik (melléklet), egy tál, projektor a záróima szövegének, illetve helyezzünk a tanári asztalra egy szerszámot (pl. kalapács), egy tollat és egy kinyomtatott mosolygós emojit[3]

Kivetített kérdés: Melyik tárgyat vinnéd magaddal a következő hétre?

- Szerszám: Megtanulok valami újat, vagy segítek otthon.
- Toll: Figyelek a szavaimra, és építek velük másokat.

[3] Don Bosco három oldala: a mesterember, az író/tanító és a vidám szent.

- Mosoly: Megpróbálok derűt sugározni akkor is, ha nehéz.

Aki szeretné, megoszthatja a gondolatait a többiekkel.

Közös záróima: a tanár a tálban lévő, összehajtogatott mondásokat körbeviszi az osztályban. Minden diák húz egyet, de még nem nyitja ki. A diákok és a tanár (ha a terem alkalmas erre) egy kört alkotnak a terem közepén. Rövid, félperces csend következik, amely alatt mindenki kinyitja és magában elolvassa a saját mondatát, megpróbálva kapcsolódni annak tartalmához. Tetszőleges sorrendben (vagy a kör mentén haladva) mindenki felolvassa a saját mondatát. Nem fűzünk hozzá kommentárt, hagyjuk, hogy a mondatok egymás után, imaszerűen hangozzanak el.

A felolvasások után a tanár (vagy egy felkért diák) elimádkozza Don Bosco imáját (magyarkurir.hu):

Uram, engedj azért imádkoznom, hogy szüntelen erősödjék mindannyiunkban a közösségi lelkület, hogy egymást tiszteljük és el is viseljük, hogy ne legyek ellenállhatatlanul kemény, hogy inkább gyengédnek és gyengének tűnjek föl, mint büszkének és megközelíthetetlennek! Könyörgök, Uram, alázatért és jóságért, hogy hűséges maradhassak azokhoz, akik hozzám hűtlenek lettek, hogy megbocsátó és türelmes azokkal szemben, akik bosszút forralnak ellenem. Ámen."

MELLÉKLET

Don Bosco mondásai (szaleziak.hu)

1. Kapaszkodj Istenbe, mint a madár: amikor énekel, remeg alatta az ág, de tudja, hogy tud repülni.
2. Légy vidám, és tedd a jót, a verebeket meg hagyd csiripelni.
3. Tegyetek jót feltűnés nélkül. A viola rejtett virág, de az illatáról rá lehet ismerni.
4. Ne vesztegessétek az időt, tegyetek nagyon sok jót, ezt nem bánjátok meg soha sem.
5. Aki alázatos és kedves, azt mindig szeretni fogja mindenki: Isten is és az emberek is.
6. Akinek lelkiismerete békében van, nagy kincset bír.
7. Akkor leszel igazán boldog, ha mindenkivel jóban vagy, szereted barátai-

dat, könnyezel a sírókkal, nem irigyled más boldogságát, jót teszel mindenkivel és senkivel sem rosszat.
8. A jótetthez kell egy kis bátorság és egy kis önmegtagadás vállalása is.
9. Gondold meg, hogy csak a jótett tesz boldoggá.
10. Az Úr jó gazda, hagyjuk, hogy ő irányítson, mert amit tesz még mindig jobb, mint amit kívánhatunk.
11. Úgy kell dolgozni, mintha sohasem kellene meghalni és élni pedig úgy kell, mintha mindennap meg kellene halni.
12. Szinte lehetetlen, hogy aki hálás, ne legyen neki több más erénye is.
13. Az idő kincset ér. El kell hárítani minden akadályt, ami nehezíti kihasználását.
14. Amikor játszatok, társalogtok vagy szórakoztok, emeljétek szíveteket Istenhez, neki ajánlva mindent.
15. Ami szépet látunk a világban, Isten nekünk teremtette. Hálával tartozunk ennyi jóért az alkotó Istennek.
16. Tegyétek gyorsan a jót, mert kifuthattok az időből.
17. A jóság nem abban áll, hogy nem hibázunk, hanem abban, hogy javulni akarunk.
18. Ne fáradjunk bele a jóba, Isten mindig velünk lesz.
19. Legyetek határozottak a jó elérésében és a rossz megakadályozásában, de mindig kedvesen és okosan.
20. Kedvesség a beszédben, figyelmeztetésnél mindent és mindenkit megnyer.
21. Tanulás, munka és imádság: ez őrzi meg a fiatalokat jónak.
22. Szokjátok meg az apró önmegtagadásokat és készüljetek fel a nagyobbak elviselésére.
23. Tudjátok meg, az ördög fél a vidám emberektől.
24. Lépkedjetek a földön, de szívetek legyen már otthon az égben.
25. A szeretet mindig győzedelmeskedik.
26. Isten másokért teremtett bennünket.
27. Ha a szeretet irányít, megtalálod minden számításodat.
28. Aki óhajtja a szeretetet, mutassa meg, hogy szeret.
29. Bárhol vagytok, mutassátok ki, hogy jó keresztények és megbízható emberek vagytok.
30. Tegyünk úgy, mint a földműves: vessük el a magot, és türelemmel várjuk az aratást.
31. A legeredményesebb tanítás az, ha azt tesszük, amit tanítunk.
32. Bízzál hitedben és meggyőződésedben… Reszkessenek a gonoszok a jók előtt és ne a jók a gonoszok előtt.
33. Vállaljuk az egyszerű dolgokat, de végezzük kitartással.
34. Isten a nagy ajándékait a csendben osztogatja.
35. Legyetek a jó példa hirdetői.